

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen XIII. De Societatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

nam suæ artis lucrum quærere ad victum. Scio quidem non posse promoueri; quia infames; neque eis dandam Eucharistiam dum in arte sua cum peccato mortali gesta perseverant. Alibi vberius.

EXAMEN XIII.

De Iustitia & iure, circa materiam de contractu Societatum.

CAPVT PRIMVM.

De Societatibus in genere.

1. *Vid Societas?* Conuentio duorum aut plurium facta ad conferendum aliquid in vsum, vel questum communem.

2. *Quarum ad Societatem requiruntur?* Quatuor requiri assero potissimum. Primum, vt singuli socij aliquid conferant. Secundum, vt quod confertur animo vt sit commune, statim in dominium singulorum cedat. Tertium, vt lucrum & damnum commune sit. Quartum, vt fiat diuisio lucri secundum proportionem sortis collatæ à singulis.

3. *Quid de conferente suum capitale?* Conferens capitale non amittit dominium eius in Societate. Capitale vnus commune efficitur cum alijs socijs. Dominium autem eorum, quæ ex capitali, post contractam Societatem acquiruntur, omnibus socijs est commune.

4. *Quotnam modi Societatem contrahendi?* Multi planè vsu comperiendi. Simpliciter quidem contracta Societas, intelligitur omnium bonorum, quæ titulo oneroso acquisierint, siue locando operas suas, siue emendo, aut vendendo, siue quocunque alio titulo oneroso.

5. *Quidnam de Sociorum obligatione?* Socij quidem tenentur de dolo, culpa lata, & leui, tam in conscientia, quam in foro exteriori. Leuis autem culpa ea est in Societate, qua Socius omittit eam diligentiam, quam suis in rebus adhibuisset. Non tenetur Socius vltra quàm potest facere: quod etiam habet locum in Societate simul habitantium. *Qui dolo malo causafuit, vt non posset soluere debitum?* Priuilegio non gaudet.

446 *Moralis Theologia Tract. III. Iustitia,*
gaudet: tenetur autem prestare cautionem, quando socius ex
priuilegio integrè debitum non soluit. Profectò socius tenetur
partem suam contribuere, donec omnes æqualiter por-
tiones suas habeant.

6. *Quot modis soluitur Societas?* Quatuor. Primò, morte
naturali cuiusvis ex sociis. Deinde morte ciuili. Tertio, ces-
sione bonorum facta ab aliquo. Quarto, completo fine, ad
quem instituta erat.

7. *Quònam modo quis potest Societati renunciare?* Condi-
tiones hasce si habuerit. Vt alios de sua renuntiatione mo-
neat: vt tempestiuè Societati renunciet: vt non renunciet
cum dolo.

8. *Transit ne Societas ad heredem?* Regulariter non transit,
aliquando transit ex pacto.

9. *Potest ne solui Societas etiam tacito Sociorum consensu, &
per procuratorem?* Ita planè.

CAPVT II.

De Societatibus in specie.

§. I.
*Societas
negotia-
tionis.*

10. **D**E Societate negotiationis differas precor. Quònam mo-
dis fieri Societas ad lucrum potest? Tribus. Primò, sin-
gulis conferentibus capitale, ex quo expensæ, & opera sol-
uantur. Secundò, apponente præterea vno, vel pluribus ex his
operam. Tertio, vno vel pluribus ex sociis conferentibus ca-
pitale: altero verò vel aliis operam, & industriam.

11. *Regulas exhibeas, quas ad Societarum huiusmodi iusti-
tiam dignoscendam.* Prima regula: computatis omnibus, quæ
socij conferunt, & habita ratione periculi, damni, industriae,
in lucri diuisione accuratè proportio seruetur. Secunda, si in
Societate de lucro diuidendo nihil expressum fuit, intelli-
genda diuisio est in partes æquales proportione scilicet ha-
bita Geometrica, iuxta proportionem partis appositæ capi-
talis. Tertia, eadem seruanda est proportio quo ad damni
diuisionem, etiam si id pacto expressum non fuisset.

12. *Contrahi ne licitè potest Societas contracta quidem cum
parte lucris, & damni inæqualiter?* Potest quidem: quia ad
vtrumque socium damnum & lucrum spectat. Ea verò qua
damna ad vnum tantum socium spectare videntur, iniusta
omnino censenda est. *Cum vnus capitale, & alter operas ap-
ponit?* Lucrum diuidendum est non capitale, quod de iure, &
de

de consuetudine seruetur. Ex pacto autem tam lucrum quam capitale diuidi potest. *Lucrum quomodo aestimandum?* Non solum aestimandum est ex periculo, cui capitale exponitur; sed etiam quantum tale lucrum à negotiatione dependeat. *Potest ne periculum capitalis pertinere ad eum qui operas apponit?* Potest quidem ex pacto addito, non ex vi Societatis; quomodo intelligenda est Sixti V. constitutio. Quæ quidem ponisset omne tale pactum prohibere, sed ex probabiliori sententia non prohibuit. *Est ne licitum pactum, ut æquè partiatur socius si capitale pereat, ac ipse conferens illud?* Licitum est, modò cum damno etiam lucrum sit commune. *Pactum autem, ut capitale sit quocunque in casu saluum?* Non quidem est contra naturam Societatis.

13. *Modos indica, quibus in fine Societatis lucrum diuidi potest.* Tres præcipuè expromam. Primum, Conferens operam solam aliquam lucri quotam habeat. Secundum, Capiat ille lucrum iuxta operæ aestimationem. Tertium, Talis ex sorte nihil accipiat. *Quid si etiam capitale diuidendum sit inter socios?* Tunc conferens operam? solam, in partem lucri & sortis pro aestimatione operæ veniet. v. gr. si opera aestimetur centum, alter verò conferat mille, & lucrum in fine sit 500. ille qui contulit operam, extrahet vndecimam partem, tum ex lucro, tum ex sorte. Vnde cum tota sit 600. facilis erit diuisio.

14. *Vndenam soluenda damna, & expensæ Societatis?* Vel huiusmodi expensæ fiunt circa merces ipsas, vel à negotiante circa victum, vestitum, & itinera. Illæ quidem ex bonis Societatis faciendæ sunt; hæ verò ex bonis communibus Societatis. Admonuerim tamen competentes, & rationabiles esse debere. *Expensæ eius qui operas apponit, vndenam soluntur?* Ex propriis bonis faciendæ, si fiant ob negotiationem, & in propria domo habitet; aliæ autem extra domicilium, ex bonis communibus Societatis. *Si damnum socio eueniat?* Non tenentur alij socij si causa Societatis huiusmodi damnum non aduenit: secus si causa Societatis. Profectò expensæ communes solæ sunt illæ quæ causa Societatis fiunt seu necessariæ, seu vtiles. Cum denique soluitur Societas, expensæ omnes detrahendæ, & quod deberur ex Societate soluendum.

15. *De Societatibus rusticorum & animalium differas.* Ani- §. 2.
malia tribus præcipuè modis ad lucrum traduntur. Primò, Socie-
ductione, conductis operis rustici ad pastum suorum ani-
malium. Deinde, censu vitalitio traditis. v. gr. monasterio *corum.*
alicui

448 *Moralis Theologia Tract. III. Iustitia,*
alicui animalibus pro certa annua pensione soluenda. Tertio,
Societate, ad percipiendum lucrum ex fructibus animalium,
& venditione eorum.

16. *Quandònam in huiusmodi Societate committitur iniustitia, aut usura?* Tunc committitur iniustitia, quando est inæqualitas pretij; vt si non soluatur iustum pretium saltem infimum; usura verò, quando adest mutuum palliatum nomine Societatis, vel locationis.

17. *Periculum casus fortuiti ad quemnam pertinet?* Si celebretur locatio, pertinet ad dominum; si fiat per censum vitalitium, pertinet ad accipientem animalia; si celebretur Societas, pertinet ad omnes socios.

18. *Est ne licitum pactum, vt conductor suscipiat in se periculum?* Sua natura licitum est; vbi consuetudo illud introduxit; improbandum non est, vbi non introduxit, dissuadendum, ob usuræ periculum.

19. *Quandònam censentur animalia data in locationem, quando in mutuum, & quando in Societatem?* Tunc censentur data in locationem quando ad certum vsum dantur, & ad breue tempus, & accipiens ad curam adhibendam obligatur. In mutuum autem, quando ea accipienti libera facultas datur, vt iis vtatur sicut libuerit, ita vt possit distrahere, modò reddatur tantum, quantum fuerint æstimata. Denique censentur data in Societatem, quando socij ad capitale contribuunt, vno vel pluribus operam apponentibus.

20. *Licitum ne pactum, vt apponens operas, animalia deperdita restauret?* Ita planè, vt etiam illud, quo æqualiter pereant vtrique: & si salua multiplicentur, in diuisione prius datur capitale ei, qui illud apposuit: deinde reliqua æqualiter diuiduntur.

§. 2.
Societas officiorum Romanæ Curia.

21. *Quid de Romanæ Curia officiorum Societatibus?* Multas huiusmodi Societas condiciones ex Pontificum Bullis exigit, tres præcipuas expendo. Prima, vt officium, supra quod Societas fundata sit, extet. Secunda, ne plures socios officialis adsciscat, quàm postulet officij valor. Tertia, vt soluat ad rationem duodecim pro centum. Alia quinque ex instrumento, quod conscribi solet, adduntur condiciones. Prima, vt officialis post sex menses pecuniam restituat, si socius vixerit, & soluat certam lucri partem. Secunda, & tertia, vt officialis soluat sex pro centum ad sex menses; eaque anticipatè. Quarta, vt officialis soluat sex ad semestre, etiam si mittat, vel dimittat officium. Porro in ea misceretur contractus sponsonis, vi cuius & officium commodatum excusatur, etiam si plures

plures socios admittat, quam æstimatio eius patiat, & solutio ad rationem sex pro centum, etiam si officium non tantum redderet; & solutio fructus anticipata. Scio statutum Pauli IV. à Pio IV. abrogatum, ita ut modò satis sit, pacta contra bonos mores non esse, & verè officium esse, in quo Societas subsistat.

22. *Est ne licita Societas super officio commodato ab alio officiali?* Licitè quidem constituitur, nec id in legis est fraudem.

23. *Quot modis huiusmodi Romana Curia officiorum Societas dissolvitur?* Sex. 1. Adventu temporis, pro quo est constituta. 2. Morte naturali socij. 3. Morte eius, quem socius loco sui nominasset. 4. Morte officialis. 5. Morte eiusdem civili. 6. Venditione officij ab officiali:

24. *De Societate omnium bonorum differe.* In huiusmodi Societate communicantur omnia, quæ ex causa qualibet acquiruntur: & omnia debita contracta, lucra, damna, & impensæ; communicantur autem statim post contractam Societatem, etiam si traditio non fiat.

§.4.
Societas
omnium
bonorum.

25. *Socius vni potest re communi in bonum privatum?* Potest in conscientie foro; si tamen aliquod damnum inferret, debet compensare. Et si quidem proprio nomine administrat, totum lucrum ipsius est: at totum etiam damnum resarcire tenetur, quod Societas propter hoc passa esset.

26. *Quid de Societate inter coniuges?* Iure communi est tantum ad habitandum simul, ad familiam gubernandam, generandam prolem, & educandam: at iure Castellæ, est etiam Societas omnium bonorum, quæ stante matrimonio comparant.

27. *Si vir usufructum acquirat eius rei, cuius ante coniugium habebat proprietatem?* Non tenetur illum cum vxore communicare; quia à nullo iure vxoris dependet.

CAPVT III.

Praxis circa materiam de Societatibus ex Societatis IESV Auctoribus.

28. *Quantum lucri potest habere qui Societatem cum aliquo quæstuosam inicit?* Qui plus in Societate ponit (respondeo ex Molina) plus lucri debet habere; qui autem Molinæ positæ pecuniæ solum partis periculum subit, eius tantum

F f

debet

450 *Moralis Theologiae Tract. III. Iustitia,*
debet habere lucrum ; reliquum enim mutuatum intelli-
gitur.

Molin. 29. *Quid si Societas in dubio sit ; id est, non constat, an
tali vel tali conditione fuerit contracta ?* Tali in casu intelli-
gitur auctore eodem *Molina*, contracta secundum consuetu-
dinem.

Molin. 30. *Pactum est, quod sit commune damnum capitalis, sed de
lucro pactum nullum expressum est : quidnam igitur intelligen-
dum circa lucrum ?* Ex eodem adhuc *Molina* respondeo impe-
cto, quod sit commune damnum capitalis, intelligi, quod
etiam lucrum sit commune. Itaque quod capitali superest, in
fine diuidendum.

Saa. 31. *Dissoluitur Societas, vel ob unius socij mortem, aut po-
dito ferè toto capitali : quidnam faciendum de lucro ?* Nisi aliud
sit conuentum, docet *Saa* ex *Lopez*, lucrum pro rata diuiden-
dum, reddito prius capitali ei, qui posuit, solutisque debitis
factis ab aliquo, Societatis nomine.

Tolet. 32. *Vnam Societatem inij, meque ad operas in ea obligant
delinqtione, aut ad restitutionem teneor, alias Societates inueniunt,
measque in eis operas impendendo ?* Respondeo ex *Toleti* doctri-
na non peccare, nec ad restitutionem teneri, quoties id pra-
stare possis, absque prioris Societatis prauidicio.

Rebell. 33. *Celebrari ne potest Societas inter patrem & filium, ac inter
fratres ?* Regulariter quidem potest contractus Societatis ce-
lebrari ab iis qui potestatem habent disponendi ad suum li-
bitum de rebus, quas conferunt ad Societatem. Vnde colligo
iniri posse inter patrem & filium, quando filius confert ad
Societatem bona castrensia, vel quasi : aut quando pater ponit
pecuniam, & filius operam, & industriam. Item assero celebra-
ri posse inter fratres. Saluo tamen patris iure. Ex *Rebello*.

Rebell. 34. *Quinam ex iure non possunt validè Societatem inire ?*
Neque pupillus, neque minor absque tutoris licentia : ne-
que rationis vsu carentes : neque Religiosus, cum non sit sui
iuris : neque medicus cum infirmo : aduocatus cum cliente :
nec tutor aut curator cum pupillo, & minore. Ex eodem
Rebello.

Tolet. 35. *Si res Societatis furto sublata fuerit, cuiusnam est dam-
num ?* Debere esse commune, si absque culpa sociorum sublata
est, docet *Toletus*.

Molin. 36. *Facit elemosynam socius, qui ponit industriam : soluenda
ne ex communibus ?* Si moderata sit, & discreta, fiatque in-
tuitu felicitis exitus Societatis rationabiliter soluendam ex
communibus lucris Societatis *Molina* docet.

37. *Aliqua*

37. *Aliqua expensa in utilitatem Societatis facienda sunt, ad quas non potest socius pecunias ex Societate extrahere: quid faciendum? Socius tenetur eas ex propria pecunia facere, aut curare (si non habeat) ut mutuo petatur ex aliis. Ipsi tamen competit ius repetendi à sociis, quod insumpsit, cum utiliter gesserit negotium Societatis, non secus ac si negotio proprio curam impenderet. Sic Molina.*

Molin.

38. *Exprime quæ iura Societatis inter fratres. Ex Molina, Filiucio, Rebello, Tolet, & aliis respondeo, fratres fundis vitæ parentibus, habere solent bona indivisa per modum Societatis, ita ut lucra & damna sint communia: quanquam hæc Societas extendit se tantum ad bona hæreditaria, & ad lucra ex illis provenientia, nisi aliter deductum sit in pactum. Propterea si unus negotietur, altero nihil conferente, non dicitur cum altero Societatem iniisse; imò si uterque negotietur, non videntur Societatis contractum celebrasse si nihil conferant ad negotiationem. Quare Societas inter fratres extenditur tantum ad ea, quæ inter se fratres communicant, & in commune conferunt, animo conferendi in commune; non verò se extendit ad bona aliunde à fratribus acquisita.*

Molin.

Filiuc.

Rebell.

Tolet.

39. *Quosnam sumptus possunt fratres indivisi facere? Ordinarios, & competentes; extraordinarios verò non possunt. Quare si unus fratrum v. g. propter aliquod delictum pœnam cogatur solvere, non potest hos sumptus de communibus Societatis bonis facere.*

40. *Quoniam bona sunt à fratribus ad partitionem adducenda, & seclusa societas? Bona tantummodo profectitia, quæ filius à patre, vel auo accepit: bona verò castrensia, vel quasi non sunt conferenda, quia dominium eorum pleno iure pertinet ad filium. Præterea bona adventitia quoad proprietatem similiter non conferuntur, cum pertineant ad filium quoad proprietatem.*

41. *Tenetur ne filius cum aliis fratribus conferre, quæ à patre causa dotis accepit, vel à i. ordinis, vel titulo legati, &c. Non tenetur, si velit ab hæreditate abstinere, re sibi tradita contentus, modò hoc non noceat legitimæ aliis debitæ: sicut neque tenetur conferre, quæ pater in ipsius studio consumpsit; quia hæc censentur condonata, nisi forte filius habuerit, unde se possit sustentare. Idem assero de iis, quæ pater illi tradidit præ aliis ad cibum, vestitum, equitatum, & ludum; imò & de libris vivente patre traditis: & expensis conuiuij à patre facti occasione sacri à filio celebrati, vel Doctoratus adepti*

Ff 2

occasione,

452 *Moralis Theologia Tract. III. Iustitia,*
occasione, vel professione in Religione; secus de vestibus pre-
tiosis, torquibus, arthis, & aliis largitionibus sponsalibus
propter nuptias effectis, aut propter filij à captiuitate redem-
ptionem; hæc enim in paternæ hæreditatis diuisione addu-
cenda sunt. *Omnia ex citatis.*

EXAMEN XIV.

De Iustitia & iure, circa materiam de contracti-
bus, in quibus admiscetur fortuna: de contra-
ctibus, qui aliis contractibus sunt adminiculo:
de quasi contractibus: & de nonnullis contra-
ctibus innominatis.

CAPVT PRIMVM.

*De contractibus, in quibus fortuna
admiscetur.*

§. I.
Assecu-
ratio.

1. *Cis contractus in quibus admiscetur fortuna, præter ludum tres esse, scilicet Assecurationem, Sponsonem, & sortem. Requiro quidnam Assecuratio? Contractus est, quo alienæ rei periculum suscipitur pro pretio, aut alio intere-
ce. Reducitur ad emptionem & venditionem, vendente assecuratore periculi susceptionem, pro certo pretio.*

2. *Quoniam ad eius iustitiam requiruntur? Tria præcipue. Primum æqualitas ex vtraque parte. Secundum incertus euentus rei, quæ assecuratur. Tertium sufficientia bona in assecurante. Si quid horum deesset, iniustus esset contractus.*

3. *Sciens ex Astrologia fore securum tempus, potest ne recipere pretium pro assecuratione? Potest planè; quia non ita infallibiliter quis ex Astrologia conicit, vt non adsit periculi timor.*

4. *Quodnam assecurationis pretium commune? Iustum eius pretium ex communi æstimatione petendum, si taxatum non est.*

5. *Quenam res solent assecurari? Quatuor præcipue. Merces, Pecuniæ, Libertas, Vita.*

6. *Indica vtriusque contrahentis obligationes. Assecurans
ultima*